



”Om man tänker sig en skala där ena ändpunkten utgörs av det underhållande och den andra ändpunkten av det viktiga, borde det stå bortom allt tvivel att demokratin och politikens sfär hör det viktiga snarare än det underhållande till.”

## Istället för bröd och skådespel

**S**EDAN TIDERNAS BEGYNNELSE har makthavare vetat att bröd och skådespel är en ofta fungerande metod för att åstadkomma lugn och ordning bland medborgarna. Brödet ska göra människor mätta och minska risken för missnöje och revolt. Skådespelet ska avleda människors uppmärksamhet från det politiska och från det samhälleligt viktiga.

På samma sätt fungerar det i stort sett idag – oavsett om det är en medveten strategi eller inte att genom bröd och skådespel avleda människors uppmärksamhet från det viktiga.

Det finns nämligen en väsensskillnad och en inneboende motsatsställning mellan vad som är viktigt och vad som är underhållande. Vad som är underhållande är ytterst en fråga om subjektiv upplevelse, ofta i ett begränsat här och nu. Det finns inga objektiva skalor som går att tillämpa för att avgöra vad som är underhållande. En konsekvens av detta är att vad som är underhållande djupast sett är en fråga som hör människors privata sfärer och deras känslor till. Annorlunda förhåller det sig med det som är viktigt. Det viktiga handlar om någonting större, någonting mer än endast det privata. Det viktiga handlar om de liv vi lever i samspel med varandra och i det vi brukar kalla samhället. Det viktiga handlar om det som berör oss alla i egenskap av människor och samhällsmedborgare – oavsett om vi inser att det är viktigt eller inte. Med andra ord finns det i någon mening objektiva kriterier för vad som är viktigt och för vad som inte är det.

Om man tänker sig en skala där ena ändpunkten utgörs av det underhållande och den andra ändpunkten av det viktiga, borde det stå bortom allt tvivel att demo-

kratins och politikens sfär hör det viktiga snarare än det underhållande till. Därmed inte sagt att allt viktigt är tråkigt eller att allt underhållande är oviktigt, men att det finns en spänning mellan dessa båda ändpunkter. Och att det finns ett val att göra mellan vad som ska prioriteras.

Inom såväl politiken som inom medierna tycks allt fler nuförtiden välja det underhållande framför det viktiga. Ytan blir viktigare än djupet och det kortsiktiga framför det långsiktiga. Politiker lär sig att uttrycka sig slagkraftigt och att konflikter är sådant som nästan alltid väcker uppmärksamhet. På samma sätt anstränger sig medierna för att deras politiska bevakning inte ska upplevas som tråkig. Valprogram som ”Valbar” och ”Fläsk” liksom inslag i partiledarutfrågningarna som hypotetiska dilemman, kortfrågor och hemliga utfrågare är bara några tydliga tecken på detta.

Från mediernas sida försvarar man sig dock. Deras ambition är, säger de, att nå ut till många, inte minst till unga och politiskt mindre intresserade. Ska man nå dessa, så går argumentet, måste man försöka att locka människor med nya och underhållande grepp. Annars byter de kanal med ett enkelt tryck på fjärrkontrollen.

Strategin tycks sålunda vara att försöka framställa politiken som underhållande, och därigenom att öka människors politiska intresse. Det är dock en strategi som är dömd att misslyckas. Möjligen kan man öka tittar-, lyssnar- eller läsarsiffrorna, men det borde inte vara ett självändamål (åtminstone inte för public service-medier). I slutändan handlar den avgörande frågan nämligen inte om hur många människor man når. Den handlar om vad man når människor med. Det gäller inte bara medierna – det gäller

också politiker, informatörer eller andra med ambitionen att nå ut till många.

Väljer man strategin att erbjuda bröd och underhållning kan man möjligen nå många, men priset som betalas är att man både reducerar budskapens innehåll och människor till åskådare utan krav på aktivitet eller ansvar. Man fördjupar klyftan mellan avsändare och mottagare, mellan dem som engagerar sig i samhället och dem som inte gör det. Man sänder det outtalade budskapet att politik och samhällsfrågor är en angelägenhet för de redan engagerade.

Om ambitionen verkligen är att åstadkomma förändring, ett ökat medborgerligt engagemang eller ett ökat politiskt intresse, gäller det därför att inte falla i fällan genom att prioritera det underhållande framför det viktiga.

De segrar den strategin kan leda till är i bästa fall endast kortsiktiga. I värsta fall är de även direkt kontraproduktiva, för i längden kommer vare sig politiken, journalistiken eller demokratin att vara vital om det inte finns ett äkta intresse för och engagemang i även det som ligger bortom den privata sfären. Istället för att framställa politik och samhällsfrågor som underhållande, borde man därför lära sig att framställa politik och samhällsfrågor som viktiga. Först när människor känner att ett budskap är viktigt, kommer de att uppmärksamma inte bara ytan, utan också innehållet. Först när människor känner att en fråga är viktig, kommer deras intresse och i förlängningen också deras engagemang att vakna.

Först när människor känner att ett budskap är viktigt, kommer de att inse att också de själva har ett ansvar för någonting mer än det privata.